

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Commentaria Vetustissima & profundissima Super Canticvm Canticorum Salomonis Qvod Hebraice Dicitvr Sirhasirim

Wolbero <de Sancto Pantaleone>

Coloniae Agrippinae, 1630

Praefatio Generalis D. Vvolberonis Abbatis Ordinis S. Benedicti in
Canticum Canticorum Salomonis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-10027

PRÆFATIO GENERALIS
 D. VVOLBERONIS
 ABBATIS ORDINIS S. BE-
 nedicti in Canticum Cantico-
 rum Salomonis.

In sancta Scri-
 ptura multa di-
 cūtur Cātica, quæ
 diuerso causa-
 rum genere dif-
 ferentia, nunc ge-
 neraliter, nunc
 specialiter pro loco & tempore
 sunt decantata loco, quia vel in pa-
 tria vel in aliena terra: tēpore quia
 vel in pace vel in captiuitate. Dicitur
 enim *Canticū Moysi*, *Canticū Anna*, *Cā-
 ticum Abacuc Propheta*, vel alia huius-
 modi: sed hæc omnia simpliciter
 Cantica. Hic autem dicuntur *Can-
 tica Canticorum*, eo quod omnia Cā-
 ticorum genera mystici intellectus
 maiestate præcellant.

Et alia quidem Cantica habent
 causam quare fuerint decantata,
 sicut Moyses decantauit *Canticum
 laudis* pro victoria celebrata, quan-
 do submersus est Pharaō cum cur-

ribus & equitibus suis in mari ru-
 bro. Anna quoque Canticum Do-
 mino cecinit, pro collata fœcun-
 ditate sublato sterilitatis oppro-
 brio. Ezechias quoque *Canticum de-
 cantauit pro reddita sibi sanitate*. Ergo
 Cantica singula cuique fuerunt
 gratiarum actio pro beneficio sibi
 à Deo collato. *Istud verò Canticum*
*summæ illius perfectæque charita-
 tis repræsentat harmoniam, qua so-
 pitis omnibus rerum mundanarum*
*curis anima quæque fidelis creato-
 ri suo veluti sponsa sponso ineffabi-
 li amoris dulcedine coniungitur, in*
*cuius complexibus tanta pacis &
 quietis suauitate commoratur, vt*
nihil sit quod præter eum cupiat,
nihil quod tam magnificæ gratiæ
præponat quia nihil certè est quod
spiritui resistat, qui calcato carnis
bello cum subiugata sibi carne ea-
 dem

*Anna cur
 suum can-
 tauit Can-
 ticum.
 Ezech. cuc.*

*Canticū
 Canticorū
 quis finis
 & causa.*

*De diuer-
 sis Canti-
 corum ge-
 neribus &
 causis.*

*Moyses
 cur suum
 cantauit
 Canticum.*

dem

In Canticum Canticorum Salomonis

Sabbathū
mentis
quod.

dem felici concordia in Christo negotiorū tumultu perābulanda est
sabbatizet. Magna quippe pax & spiritualis solitudo donec inueniam⁹
optabile sabbathum, id est, requies puteū quē foderūt Patres quorū do-
est, quando caro non concupiscit cōtrinis & exemplis informati, ad rectē
aduersus spiritum, sed sedato vitio- viuēdi modū secundū cōcinamus Cā-
rum tumultu tanta internæ tran- ticū q̄ cecinerūt filij Israel pro inuēto
quillitatis dulcedine mens perfrui- puteo: *Ascēdat, cōcinebant, puteus quē*
tur, vt nihil aliud quā Dominum foderunt *Principes & preparauerunt duces*
desiderans velit & possit *Canticum multitudinis in datore legis & baculis suis.*
Canticorum dicere, hoc est veram & Cumq; ad viciniam terræ pmissionis
perfectam charitatem habere. O- uenerimus ad possidēdā ipsā beatam
mnibus enim virtutibus superemi- terram nos preparātes & nobiscū spi-
net charitas sicut *Canticum Cantico- rituales & carnales inuitātes, tertiū cū*
rum omnia supergreditur *Cantica. Moysē decantemus canticū. Attēde cōlū*
Ascensiones autem in corde sunt *& loquar, & audiat terra uerba ex ore meo.*
disponendæ, vt quasi quibusdam Sed vt hanc terrā spiritualiter inhabi-
gradibus perueniatur ad cantanda tare possimus, depugnādi sunt hostes
Cantica Canticorum; vt sicut qui in- animæ, cōtra quos tota intētionē mi-
greditur sancta adhuc multa habet litādū nobis est, vt his effugatis *quartū*
necessaria, vt possit ingredi *Sancta cū Delbora cōcinamus Canticū: saluata*
Sanctorum; & qui celebrat sabbatha *sunt reliquia populi, Dominus in fetibus di-*
longē altioribus indiget, vt perue- *micauit Superatis v. hostibus quintū cū*
nire possit ad sabbatha sabbathorū: Dauid *Canticū* pro euasione & libera-
sic qui canit cantica, ad maiora sem- tione nostra Dño decantemus, q̄ vi-
per debet proficere, vt possit canta- delicet *Canticū* Dauid cecinit, quando
re *Cantica Canticorum.* liberatus est de manu omniū inimi-

Charitatis
preconiū.

Septem
principa-
liora sunt
S. Scriptu-
ræ Canti-
ca & quā-
nam illa.

Septem quippe Cantica in diuina re-
periūtur pagina, quorū decātorū
causæ, mystice nobis quasi per quos-
dā gradus indicāt animæ profectus,
qui regūtur per gratiam septiformis
spiritus. Exeundū nāq; est de Ægy-
pto huius mūdi, & trāseundū mare
rubrū per baptisimū, vel per lachry-
mas pœnitētiæ, vt submerso vitiorū
satellite *primū* decātemus *Canticū* cū
Moysē: *Cātemus Domino gloriose enim*
honorificatus est, equū & ascēsores proiecit patruelis mei vineæ suæ. Processu v. huius
in mare. Deinde relicto sæcularium Angelicæ conuersationis cum in tātā

Exod. 15.
Canticū. I.
& quorum
hoc sit cā-
tare.

Num. 21.
Canticum
II. & quo-
rum hoc
fit cantare.

Deut. 32.
Canticum
III.

Canticum
IV.

Canticū V.

2. Reg. 22.

Canticum
VI.
Esa. 5.

cellitu-

Præfatio Generalis.

Philip. 3.
Canticum
VII.

celitudinem pennis sanctæ contem- mora nominatur, vt à torpore suo a-
plationis euolauerimus, vt iā in ipsius nima per sermones cōsuetos discussa
sponsi amplexibus commorantes cū recalescat, & per verba amoris qui in-
Apostolo dicere possimus, *nostra autē fra est excitetur ad amorem qui supra*
conuersatio in cœlis est, tunc demū septi- est. In quo non irridenda neq; contē-
mum decantabimus Cāticum, q̄ non nenda est descriptio sacra, sed miseri-
tantum Canticum, sed *Canticum Cāti-* cordia Dei cōsiderāda, in hoc & am-
corum dicitur, quando ab omni opere plior, quia vt nos ad amoris sacri am-
sæculari feriantes, cum ipso sponso plexus accendat, vsque ad infirmitatis
iugi quiete sabbathizare cœperimus. nostrę verba se inclināt. Sed vnde se

Quanam
huius libri
sit materia.

Tria autē sunt cōsideranda in hoc li- locutione humiliat inde nos intelle-
bro, *materia, intētio, finalis causa*. *Materia* etu exalrat, quia ex sermone huius a-
est sponsalia Christi & Ecclesiæ, siue moris discimus, qualiter in diuinitatis
cuiusq; fidelis animæ, q̄ cōstāt vera & amore seruiamus. Valdē autē solerter
perfecta eius dilectione, q̄ videlicet intruēdum est, ne cum exteriora audi-
dilectio demōstratur mortificatione mus, ad ipsa exteriora sentiēdo rema-
vitiōrum & delectatione virtutū atq; neamus, & machina q̄ ponitur vt le-
obseruatione ipsius mādatorum. *Intē-* uet, ipsa magis opprimat & grauet.
tio est legētes & audiētes hortari vt ita Debemus ergo in verbis exterioribus
studeant Christo per charitatē adu- quicquid est intus quærere, & loquē-
nari, vt digni sint spōsæ vocabulo nū- tes de corpore extra corpus fieri, de-
cupari. *Finalis causa* est summum inde bemus ad nuptias sponsi & sponsæ cū
cōsequi bonū, q̄ Deus est, de quo bo- intellectu charitatis (*cum veste nuptiali* Matt. 22.

Quanam
huius libri
sit inten-
tio.

no scribitur, q̄ *nec oculus vidit, nec auris* venire, ne si ista careamus, in tenebras
audiuit, nec in cor hominis ascenderunt ea exteriores) in cæcitatem ignorantie
que preparauit Deus diligentibus se. repellamur.

Quæ causa
finalis.

1. Cor. 2.

Attendēdum v. in hoc libro nihil se- Sciendum præterea quod Salo-
cundū literā carnaliter intelligēdum, mon tres edidit libros, *primum Pro-*
sed totū ad spirituale sensum referen- *uerbiorum, secuudum Ecclesiasten, tertium*
dum, quia *litera occidit, spiritus autem* *Cantica Canticorū*, qui singuli singulis
uiuificat. Nā quia Deus per se humano tribus Philosophiæ supponuntur par-
cordiloquens, capi nō poterat, per æ- tibus, videlicet *Physica, Ethica, Logica*
nigmata misericorditer mouet & re- hoc est naturali, morali, rationali sciē-
uocat, & per res cognitatas latenter ei- tia. *In Ecclesiasten* nempe de naturali
amorē rerū incognitarum insinuat, vt rerum statu disputat, *in prouerbiis* de
dum allegoricē alloquendū esset per morum honestate perorat, in *Canticis*
exteriora q̄ cognosceret intelligeret *Canticorum* de rationabili diuinorūq;
interiora, q̄ amare & seruare debet. mysteriorum dispositione decantat.
Nam hic quasi amoris cōporei verba His enim tribus modis quasi quibus
ponūtur, vbi oscula, ybera genæ, for- dā gradibus mētis profectus ducitur,

Omnia in
hoc libro
spirituali-
ter intelli-
genda.

1. Cor. 3.

Salomon
quot li-
brorum
auctor.

Liber Pro-
uerbiorū
respondet
Ethicæ, &
quare &
in eo tra-
datur &c.

*** 2

hoc

In Canticum Canticorum

hoc est ; naturalitate , moralitate , rationalitate. Naturalitas

Naturalitas quid sit hoc loco: item moralitas, & rationalitas.

est rerum ordinabiliter conditarum spectabilis variatio: moralitas honestæ vitæ informatio, rationalitas spiritualis diuinæque scientiæ optabilis affectio.

Sanè ex naturalitatis consideratione, dum attenditur quantæ pulchritudinis quantæ utilitatis, quàm decenter, quam rationabiliter, & quam ordinabiliter creata sint disposita, quam immutabiliter loco & tempore iussas seruet vices, satis perpendi potest, qualis & quantus, quam speciosior, quam sublimior, quam potentior; ac ideo quàm iuste colendus, quam digne adorandus sit ipsius creaturæ Conditor Deus: Vnde Apostolus

Bona quæ sequatur naturalitatis considerationem.

Rom. 1.

inuisibilia inquit eius à creatura mundi per ea quæ facta sunt, intellecta conspiciuntur, sempiterna quoq; eius virtus & diuinitas, ita vt sint inexcusabiles. Non ergo excusari poterit homo, quia huiusmodi consideratione deducitur ad cognitionem creatoris & fidem quæ credit vera esse quæ promittit Deus iustis comminatur iniustis, atque ex hoc prius timore computigitur post amore.

Ex hac per timorem surgitur ad honestatem moralitatis.

Primo namq; timore surgit ad moralitatis honestatem, donec processu conuersationis ipsa moralitas assumitur per charitatem quæ foras mittit timorem. Cumenim homo omni terrena creatura

excellentiore sit, ipsa autem creatura tantæ vt diximus pulchritudinis fit, nimirum perpendere poterit, quam longe pulchrior futurus sit, si per mortalitatis decorem Creatori suo adhæserit. *Ad imaginem quippe & similitudinem Dei factus est homo* qui ex duabus substantijs hoc est anima & corpore concretus, similitudinem habet Dei ex eo, quod uiuit, & inter reliquas creaturas valde bonus dicitur, ipsa corporis habitudine ad cælestia suspicienda & terrena calcanda, originaliter euectus. Sed quia sicut ipse Deus nec crescentibus creaturis crescit, nec decrescit, cum tamen in omnibus sit, sic nec anima minutis membris minuitur, nec adauctis augetur, & tamen est in omnibus.

Homo quomodo ad Dei dicitur factus similitudinem.

Anima quomodo tota in quolibet membro.

Porro imaginem Dei habet ex meliori portione scilicet anima, quæ viget ingenio, ratione, intellectu, in quibus profecto Dei ostenditur imago, qua ei conformatur per moralitatis honestatem, vt, sicut portauit imaginem terreni terrena diligendo, portet & imaginem cælestis, cælestia ardentem exquirendo & exercendo. Non enim pueriliter cogitandum, quod Deus qui incorporalis & incomprehensibilis est, aliquibus corporalibus lineamentis comprehendi possit, vt habeat imaginem ad quam factus sit homo, sed imago eius est ratio humanæ menti insita, qua differt ipse homo

Secundum quid homo ad imaginem Dei dicitur factus.

1. Cor. 15.

ab ir-

Prefatio Generalis.

ab irrationabilibus; quaq; discernit iustum ab iniusto, honestum ab inhonesto, vtile ab inutili: qua deniq; reprimit bestiales animi motus, ne corrumpant mentis integritatem; quod si fragilitate aliqua impellente corruerint, denuo duce eadem ratione per sanctæ moralitatis studium reformare possit.

Quo studio moraliter homine instituto rationalitatis illum gratia dignanter prouehit, qua sui ipsius & Dei cognitionem accipiat: sui quidem qua perpendet quid sit, & vnde donum quod accipiat, quod non suo merito sed Dei gratia saluatur, in libertate gloriæ filiorum Dei assumptus sit: porro Dei, qua intelligat nihil melius, nihil potentius, nihil sublimius Deo, quem solum iure timere, venerari, diligere & colere tota animi virtute debeat. Et hæc est sapientia qua non intrat in maleuolam animam, nec habitabit in corpore subdito peccatis, quia spiritus sanctus disciplina effugiet fictum, & auferet se à cogitationibus qua sunt sine intellectu, & corripietur à superueniente iniquitate.

Virtus ergo moralitatis assumit gratiam rationalitatis, quia mens quæ Deo per disciplinæ honestatem appropat, magis scientiæ ipsius subtilitatem confiderat, iuxta Iacobi vocem qui suos auditores hortatur dicens *appropinquate Deo & appropinquabit vobis.*

Jacob. 4. Hunc triplicem animæ profe-

ctum Psalmista precatur dicens; *bonitatem & disciplinam & scientiam doce me:* primo namque bonitatem, Psal. deinde disciplinam, tertio loco ponit scientiam. Deus enim naturaliter bonus existens hominem naturaliter bonum condidit, quoniam ad imaginem & similitudinem suam fecit, data ei ratione qua posset discernere bonum & malum sed ipse horum alterum bonum non à se sed à Deo posse intelligens, bonitatem se doceri postulat, vt per naturalitatis bonitatem affectu sanctæ moralitatis disciplinam, per quam proficere possit ad illam incomprehensibilem & diuinam rationalitatis scientiam, huiusque profectus ordinem toto mentis desiderio semper flagitans proclamat, *bonitatem inquires & disciplinam & scientiam doce me.* Ac si alijs verbis dicat, quia me Domine Deus naturaliter bonum condidisti; qualiter ipsum bonum naturæ non meo vitio corrumpatur, sed tua gratia propagetur, doce, quatenus hoc modo velim & possim tuo adiutorio rectè viuere, & rectè viuens tuorum mysteriorum arcana mentis acriter penetrare.

Huic igitur tertiæ parti quam rationalitatem diximus iste liber subscribitur propter excellentiam sacramentorum, quæ in Christo & Ecclesia siue in qualicumque Deo dilecta animi inibi decantantur qui & merito inscribitur hoc nomine quod est *Cantica Cantisorum*

Cur liber hic Cantica Cantisorum intitulatur à rationalitate.

*** 3

quia

In Canticum Canticorum

quia omnib⁹ canticis perfectius & sublimius quasi quodam privilegio spiritualis harmoniæ insignitus mystica intonat. Nam si subtilius consideres omnia ferè Christi & Ecclesiæ sacramenta in eo decantari intelliges: Nempe vt v. g. dicam, in ipso Cantici principio dum dicitur ex persona Ecclesiæ *Osculetur me osculo oris sui*, aduentus Christi per carnem optatur, quasi alijs verbis Ecclesia dicat: qui mihi quondam per ora Prophetarum tuorum cæterorumque Patrum locutus est, iam nunc te ipsum præsentialem secundum carnem natus offer, & proprio ore mandatorum tuorum decreta mihi porrige. Passionem quoque Christi & Resurrectionem eo loco denotat, vbi dilecta loquitur *fasciculus myrrhæ dilectus meus mihi inter vbera mea commorabitur*, ac subinde, *botrus cypræ dilectus meus mihi*, vbi per myrrham amaritudinem passionis; per botrum dulcedo Resurrectionis exprimitur. Et alibi: *fuge inquit dilecte mi, & assimulare caprea aut hinnulo ceruorum super montes Bethel; per capream hinnulumque ascendente in cælum Domini potentiam insinuans. In grege detonsarum ascendente de lauacro, populus baptizatorum onera peccatorum deponentium accipitur in gemellis fœtibus gemina charitas; in oculis vero, dentibus, genis, capillis, cæterisque; quæ ibi nominantur membrorum compositionibus, spiritualis ornatus & compositio*

sanctæ Ecclesiæ, siue cuiuslibet sanctæ animæ pulchrè describitur. Hæreticorum ibi prauitas, Doctorum suauitas denotatur, & vt totum comprehendamus, quicquid in sancta Ecclesia generaliter vel specialiter agitur vel actum celebratur pulcherrimis allusionibus decantatur, vt merito tali nomine, quod est *Cantica Canticorum* iste liber pro sui excellentia appelletur.

Igitur nostrum in hoc opere propositum est ipsorum sacramentorum rationalitatem vt possumus inuestigare, maximè verò ad ædificationem vestrâ sanctæ sorores moralitatem inspicere, & vestrum in amore sponsi vestri Domini Iesu Christi animum excitare.

Totum verò librum in quatuor diuisimus tomos, propter quatuor periocharum recapitulationum subdistinctiones, quæ signantur capitulo hoc tertio repetito, *adiuro vos filia Ierusalè per capreas ceruosq; cæporum ne suscitatis neq; euigilare faciatis dilectam quo adusq; ipsa velit.*

Harum ergo Periocharum prima est ab eo quod ait, *Osculetur me osculo oris sui, vsque, Adiuuro vos filia Ierusalem.* Secunda ab eo quod dixit, *Vox dilecti mei, Ecce iste venit saliens in montibus transiliens colles, vsque itidem, Adiuuro vos filia Ierusalem.* Tertia prolixior quæ sic incipit, *Quæ est ista quæ ascendit per desertum, vsque ad tertiâ adiurationem, Adiuuro vos filia Ierusalè.* Quarta. *Quæ est ista quæ ascendit de deserto delicijs affluens, vsque ad finem.*

Harum

Quod sit osculū quod petit spōsa.

Incarnatio, passio resurrectio Christi quibus locis in Canticis perfingitur.

Cant. I.

Cant. 8.

Ascensio Christi vbi exprimitur, aliaque multa quæ in Ecclesia acta, vel aguntur.

Quis scop⁹ huius sit operis.

Partitio libri huius in quatuor tomos, propter quatuor illius Periochas.

Cap. 1.

Cap. 2.

Cap. 3.

Cap. 4.

Præfatio Generalis.

Libri huius
in quatuor
tomos di-
uisiones
dantur cau-
sa. Prima
propter
quadrigrām
Euangeli-
cam.
Secunda
propter
quadrigrām
moralem.

Harum fanè quatuor partium decantationes in quatuor distinxi-
mus libellos: vel propter *quadri-*
grām Aminadab Euangelicām, siue
moralem quæ constat quatuor vir-
tutibus Cardinalibus, quam sponsa
turbata expauit vel vt moneatur
animus moralitati studens quadra-
tus esse debere virtutibus, vt sicut
quadratu quocunq̄ue vtitur stat; sic
ille nec eleuetur prosperis nec deij-
ciatur aduersis, sed veluti lapis qua-
dratus in ædificio Domini positus
mortificatione vitæ carnalis Chri-
sti passioni conformetur, crucis suæ
baiulus, vt possit comprehendere
cum omnibus sanctis, quæ sit lon-
gitudō, latitudo, sublimitas & pro-
fundum. Cuius comprehensionis
virtus sola perfectorum est, qui in
caritate radicati & fundati ita crea-
tori suo inhaerent, vt *Canticum Can-*
ticorum amplitudine charitatis iu-
giter decantent in quibus hæc qua-
dratura charitatis consistit. *Longa*
enim in sanctis est charitas, quia
non horaria sed perseverans &
continua; *lata*, quia etiã vsque ad
inimicos extenditur; *alta*, quia
propter spem & remunerationem
vitæ æternæ habetur: *profunda*, quia
etiã Dei secreta penetrat, *nemo a. co-*
gnouit quæ sunt Dei, nisi spiritus Dei, per
quam ipsa charitas in sanctarum cordi-
bis diffunditur.

1. Cor. 2.
Rom. 5.

In ipso quoq; capite vero exem-
plari nostro Domino, id est Christo
huius quadraturæ pulchritudo de-

lectabiliter refulget, figurata in pas-
sionis suæ genere, crucis videlicet
specie. *A summitate* quippe crucis
vsq; deorsum longitudo charitatis
eius exprimitur, de quo Iohannes
dicit, quod *cum dilexisset suos qui e-*
rant in mundo, in finem dilexit eos: lati-
tudo verò à dextra in sinistram por-
recta ad dilectionem inimicorum
protèditur, pro quibus supplicans,
pater inquit *ignosce illis quia nesciunt*
quid faciunt, sublimitas in tituli in-
scriptione attenditur, vix enim cõ-
siderari potest altitudo benignita-
tis eius, qua nos regit, fouet & cu-
stodit: *profundum* per partem terræ
infixam, quæ cætera sustinet, a-
byssum iudiciorum Dei occultat
quia cum tanta Deus egerit & pas-
sus sit pro salute hominum,
cur hunc assumat, illum repel-
lat, inscrutabile & inuestigabile
est.

Quarta
propter
quadratu-
ram Sanctæ
Crucis.

Ioh. 13.

Luc. 23.

Vos igitur ô dilectæ sorores cum
Domino crucifixæ mundo discite
comprehendere cum omnibus
sanctis, *longitudinem*, *latitudinem*,
sublimitatem & *profundum* charita-
tis, quatenus in thalamum Do-
mini nostri sponsi vestri cum
ascensis lampadibus, hoc est bo-
nis opetibus introductæ canti-
cum illud canticum illud nouum
solis Virginibus cantandum, verè
canticum Canticorum valeatis iu-
giter ante thronum Dei decantare.

Parænesis
ad Virgines
quibus o-
pusculum
dedicat.

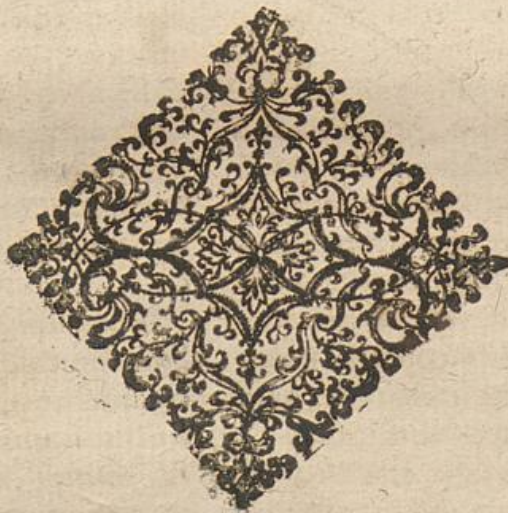
Sed iam nunc ad ipsius serië libri
veniamus, hoc præmonentis, vt si
quem

Parænesis
ad Lectore.

In Canticum Canticorum Pref. Gen.

quem mouet quod ultra mensuram sermo porrigatur, & explanationis modum supereffluat oratio, nouerit nos non tantum explananda gratia id opus assumpsisse; sed hac potius intentione, vt inde nobis

materiam sumeremus, vnde sanctarum sororum religioso desiderio, quibus non potuimus verbis, saltem satisfacere scri-
pris.

LIBER